

Oslo kommune

Pilotprosjekt i Bydel St. Hanshaugen

**Satsning på 50 % økologisk mat- et samarbeid mellom
Bydel St. Hanshaugen og Matvalget.**

DebioInfo

**Innen 2018
skal alle offentlige
barnehager i Bydel
St. Hanshaugen
servere 50%
økologisk mat**

Vi i Matvalget gjør det mulig.
debio.no/matvalget

 Bydel
St. Hanshaugen

Matvalget

 Oslo kommune
Bymiljøetaten

PROSJEKTET SKJER I SAMARBEID MED GRØNN KOMMUNE-KONTORET I BYMILJØETATEN.
ERFARINGENE SKAL DELES MED KOMMUNENS ØVRIGE VIRKSOMHETER.

Besøksadresse:
Holbergs Terrasse
Stensberggata 25-27

Postadresse:
Pb 6999 St. Olavs plass
0130 Oslo
www.bsh.oslo.kommune.no
Epost: postmottak@bsh.oslo.kommune.no

Telefon: 21 80 21 80
Telefaks: 23 47 22 30

Bankgiro: 13150 10 0199
Org. nr: 971 179 686

1.1 Pilotprosjekt:

Et samarbeid mellom Bydel St. Hanshaugen og Matvalget.

1.2 Modell:

Kartlegging av menyplanlegging på bydelsnivå som modell for å øke forbruket av økologisk mat til 50 % i Oslo kommune.

1.3 Case:

Bydel St. Hanshaugen med 12 offentlige barnehager.

2. Formål

Med dette prosjektet ønsker vi at en allerede etablert modell for måltidsplanlegging på bydelsnivå testes ut som pilot for Oslo kommune for å øke forbruket av økologisk mat i de 12 offentlige barnehagene i Bydel St. Hanshaugen.

Målsettingen er 50 % økologisk mat i de 12 barnehagene innen utgangen av januar 2018.

Prosjektet er et samarbeid mellom Bydel St. Hanshaugen ved ernæringskonsulent Lars Magnus Ottersen og veiledningstjenesten Matvalget i DebioInfo.

3. Konklusjon

Modellen for måltidsplanlegging på bydelsnivå har et svært godt potensiale for å øke andelen økologisk mat i barnehagen i Oslo kommune, og har overføringspotensiale til andre offentlige enheter (fylkeskommune, kommune). Selv om ikke målsettingen på 50% ble nådd innen tre måneder, var det en stor økning i forbruket i alle barnehagene (inntil 45% økologiandel). Det så ikke ut til å gi økte kostnader.

Menyer med innkjøpslister med varenummer og samarbeidet med leverandør var avgjørende for prosjektets resultater.

Hovedkontordokumentasjon av innkjøp av minimum 15% økologisk mat for Miljøfyrtårnsertifisering kan enkelt integreres fordi alle innkjøp gjøres hos én leverandør, som har levert innkjøpstatistikk med oversikt over økologiandel for alle barnehagene.

Ordningen med menyplanlegging på bydelsnivå har blitt innarbeidet i Bydel St. Hanshaugen over de siste tre år og innebærer en ansatt ernæringskonsulent. Vi har ikke kjennskap til andre bydeler som har denne ordningen i Oslo kommune. Innarbeiding av modellen vil derfor måtte gjøres i flere bydeler, og krever større ressurser enn i dette pilotprosjektet. Det

er et stort potensiale til å øke ikke bare andelen økologisk mat i barnehagene, men å øke kunnskap om helsefremmende og bærekraftige måltider. Et bærekraftig måltid utviklet av Matvalget og den nye rammeplanen for mat- og måltider i barnehagen gir et godt grunnlag for å bruke maten som pedagogisk ressurs for ansatte og barn i barnehagen.

4. Bakgrunn

I Bydel St. Hanshaugen løftes planleggingen av menyen for barnehagene til bydelsnivå. Ernæringskonsulent i bydelen har opprettet en felles matgruppe hvor alle de 12 barnehagene har minst en representant som innkjøpsansvarlig for hele barnehagen. I denne matgruppen fokuseres det på sunn, næringsrik mat, oppskrifter og logistikk.

Det utarbeides like oppskriftshefter til alle barnehagene i bydelen. Hftet inneholder også alle artikkelnummer til hver råvare/ produkt fra Cater Drammen (som barnehagene har innkjøpsavtale med) slik at den innkjøpsansvarlige i barnehagen enkelt kan bestille varer. Det oppfordres til å kjøpe alle matvarer fra samme leverandør.

Dette er en modell som i utgangspunktet skal sikre at alle barn får variert og god mat i barnehagene og som er i tråd med retningslinjene fra Helsedirektoratet.

4.1 Økologisk mat i Oslo kommune

Oslo kommune har politisk vedtatt at alle kommunens virksomheter skal innføre miljøledelse. For de fleste av kommunens virksomheter er det sertifiseringsordningen Miljøfyrtårn som er mest aktuelt. Bydel St. Hanshaugen er en av flere bydeler som er i gang med innføring av hovedkontorsertifisering, der hovedhensikten er å ansvarliggjøre hovedkontoret (bydelsadministrasjonen), og dermed lette arbeidet for de enkelte tjenestestedene.

Miljøfyrtårns kriterie 1871 sier at «Minst 15 % av matserveringen skal være økologisk/Debio-godkjent/MSC-sertifisert, beregnet av innkjøpssum/verdi». I forbindelse med Oslo kommunes arbeid og utprøving av Miljøfyrtårns hovedkontormodell har man fått et midlertidig fritak fra dette kriteriet. Dette midlertidige fritaket varer sannsynligvis ut 2017, noe som betyr at Bydel St. Hanshaugens barnehager, som alle er Miljøfyrtårnsertifiserte, må alle sørge for å tilfredsstille dette kriteriet i løpet av høsten. I dag er det ingen av barnehagene som tilfredsstiller kriteriet (varierer mellom 0,5-4,5 %). Miljøfyrtårnsvirksomhetene skal rapportere som MFT en gang årlig i et eget rapporteringsverktøy. Det innebærer at barnehagene rapporterer på prosentandelen økologi årlig. Ernæringsrådgiver har kommunikasjon med Cater Drammen (leverandør), og får tilsendt tall for økologiandel i innkjøp. Deretter sendes tallene til den enkelte barnehage, som kan legge prosentandelen inn i sin MFT-rapport.

Oslo kommune har også et vedtak på mål om 50 % økologisk mat innen 2020. Matvalget er en veiledningstjeneste for økt forbruk av økologisk mat i storhusholdning og er en sentral

samarbeidspartner med Oslo Kommune i arbeidet med å nå denne målsettingen gjennom praktisk veiledning i kjøkken, kunnskapsheving og inspirasjonsforedrag.

Gjennom dette prosjektet inngikk Bydel St. Hanshaugen og Matvalget et samarbeid med målsetning å øke andelen økologisk mat til 50% i alle de 12 offentlige barnehagene mellom august og desember 2017, gjennom menyplanleggingsmodellen.

5. Beskrivelse av prosjektet: tiltak og fremdrift

5.1 Gjennomførte tiltak:

September

Utarbeidelse av høstmeny med økologiske råvarer og handlelister med varenummer på økologiske varer gjennom samarbeid med leverandør Cater Drammen.

- Menyene ble utarbeidet fra bydelens menyoppsett og oppskrifter som allerede er i bruk, men tilpasset med rimelige økologiske varer basert på økologiutvalget til Cater
- Det ble laget prognoser for innkjøp av økologiske varer for de 12 barnehagene, slik at Cater Drammen kunne flytte økologivarer fra bestillingsutvalg til basisutvalg og dermed sikret levering
- Kick-off på Vitenparken i Ås for seksjonslederne i barnehagen med matens opprinnelse omvisning og matlagingskurs
- Bymiljøetaten og Utviklings- og kompetanseetaten var invitert med

Oktober -desember

Felles samling med alle de innkjøpsansvarlige fra de 12 barnehagene, med testing av oppskriftene i høstmenyen og informasjon om prosjektet.

Utprøving av menyene i åtte uker.

Matvalget besøkte 10 av 12 barnehager for oppfølging og evaluering av oppskrifter og innkjøp.

- Alle barnehagene svarte på evalueringsskjema
- To barnehager ble ikke besøkt

Det ble innhentet tall for andelen økologisk mat kjøpt inn ved at Cater Drammen leverte innkjøpstall for alle barnehagene for januar- november 2017

Statusmøte med Bydel St. Hanshaugen, Bymiljøetaten og Matvalget ble gjennomført.

Desember

Videreføring av høstmeny.

Utarbeiding av vintermeny med økologiske råvarer med varenummer i oppskriftsheftet.

Januar

Felles samling med alle de innkjøpsansvarlige fra de 12 barnehagene, med testing av oppskriftene i vintermenyen og informasjon om prosjektets fremdrift.

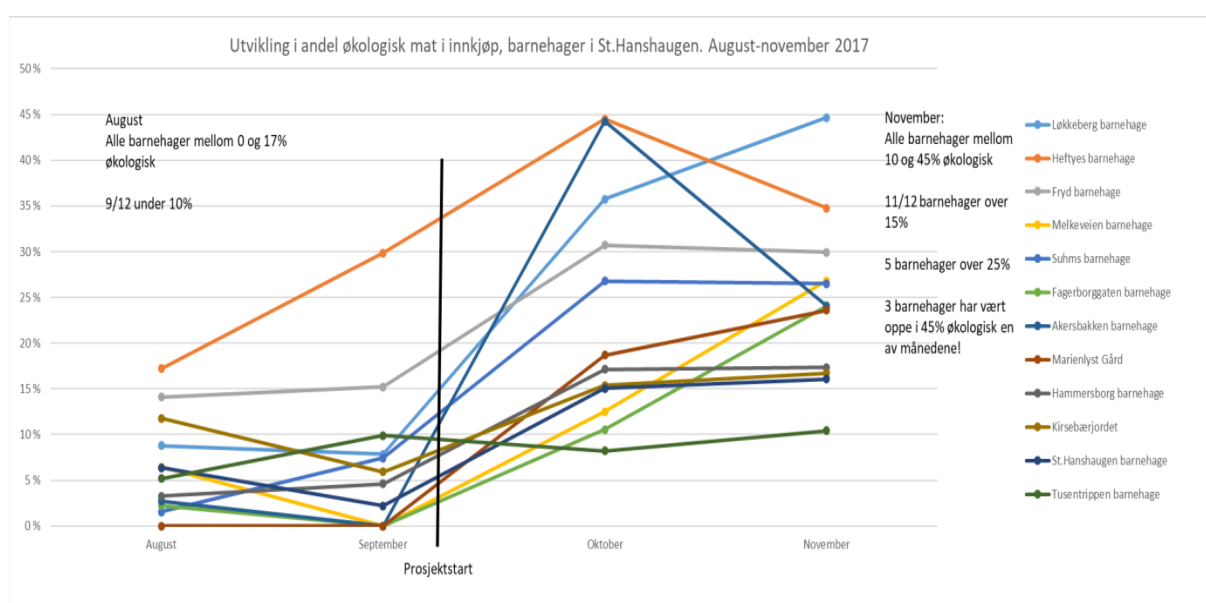
- Møtet ble også brukt for å innhente evalueringer og ønske om videre oppfølging i hver enkelt barnehage

5.2 Resultater

Alle barnehagene har økt forbruket av økologisk mat, fra andel per måned mellom 0 og 15 % til en andel på 15-45 %. Grafen under viser andelen økologisk mat i de 12 barnehagene for august til november 2017. Tre barnehager har servert 45 % økologisk mat en av månedene.

Økologisk mat, andel

Tallene er basert på innkjøp gjort gjennom leverandør Cater Drammen.

Kostnader for mat

I følge tallene som viser totale kostnader til mat for de tolv barnehagene ser det ikke ut til å være noen sammenheng mellom økt andel av økologisk mat i innkjøp og matkostnader per måned. Se graf for hver barnehage nederst i rapporten.

Evaluerings fra barnehageansatte

Evaluerings fra barnehageansatte er vedlagt. Evalueringen viser:

- At alle har bestilt flere økologiske varer enn før.
- mange oppgir leverandør, varetilgjengelighet og –utvalg som viktige faktorer for å kunne servere mer økologisk mat. Samtidig oppga de aller fleste at tilgjengeligheten og levering av økologiske varer hadde blitt mye bedre etter at prosjektet startet.
- Mange oppgir at det er viktig at kostnadene ikke øker
- En av de ansatte oppgir at det ikke er et problem i seg selv å bruke økologisk mat, men fordi det samtidig skal lages mat fra bunnen av blir det mer tidkrevende.
- Ingen av barnehagene har fått negative reaksjoner fra foreldre på økologi-prosjektet.

- På spørsmål om hvor viktig det er å ha modellen for menyplanlegging på bydelsnivå for å klare å øke andelen økologisk mat, på en skala fra 1 til 5, hvor 5 er mest viktig, er gjennomsnittsverdien 4,2.

Menyer

Det er utarbeidet høst- og vintermenyer for barnehager. Disse tilfredsstiller både Helsedirektoratets anbefalinger for mat i barnehagen og et bærekraftig måltid. I vintermenyen følger det artikkelnummer for økologiske varer fra Cater Drammen.

Evaluering fra Matvalget

Samtidig som det var mulig å øke andelen økologisk mat raskt gjennom modellen for menyplanlegging, viste besøk og oppfølging i hver enkelt barnehage at det likevel er utfordringer knyttet til mat og måltider i barnehagen. Besøkene i 10 av 12 barnehager viste at det til tross for oppskriftshefter og gode rammer rundt hva man skal servere barna, er store variasjoner i hva man serverer og lager til barna. Oppskriftene blir brukt i varierende grad og begrunnes med at det er for mye som kommer i veien for det å lage mat til og/ eller med barna. Dette kan tyde på at det er potensiale for å øke kompetanse i barnehagen på det å lage mat til barna og/ eller med barna, samt å øke interessen for å bruke maten som en pedagogisk arena. Et bærekraftig måltid og den nye rammeplanen for barnehager er gode verktøy for dette.

5.3 Utvikling i matkostnad og økoandel per barnehage

Matkostnad i kroner på venstre akse

Andel økologisk mat på høyre akse

